Број 186. У Новом Саду, у среду 23. августа 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Политика бана Хедерварија.

Онда, кад је српском народу у Троједници дошла у подгрлац душа, догодила се мала револуција. Убијен је Тиверије, да се постави Калигула. Владавина бана Мажуранића с интермецом Пејачевићевим даде мјесто владавини грофа Куена, или како се говорило, добу „реда и рада“. — Српски се народ у Троједници обрадовао. Покојни дични Србин, прото Никола Беговић назва Куена „српским баном“ и поздрави га код његова доласка у Карловац српском заставом. — Послије тога бијаше гроф Куен срећне руке и склопи на јефтин начин компромис са српским народом у Хрватској и Славонији.

Замазао му очи, створио данашњи „српски клуб“ пред ког је ставио јасле С Хрватима је Куен такођер брзо био готов. Најмоћнију хрватску странку Анте Старчевића, познатог пророка из Пазаришта, отклонио је од своје особе и фино га навео на српски народ, нека се бори с њим. И тако преостаде Куену, да се бори само с поповском странком „Обзораша“, но њу прихвати чврсто.

„Обзорова“ странка стаде, избуљи очи и постаде мумијом. Тако састави Куен ласно сабор, иза једне мале али врло неугодне афере с Давидом Старчевићем — који послије те афере доби од бјеловарских Хрватица златну ципелу — очисти сабор од погибељних посланика, уреди фамозни саборски т. зв. пословник и створи једном ријечи конвент. За тим је радио даље опрезно и солидно. Другу је ногу дизао као елефант, тек кад му је прва чврсто стајала. Саборска се кола не виђеше, чуо се само топот — посланика Куен је био врло задовољан, вјежбао се у фразама, умивао руке на суху па се често догађало, да је прошла равна година дана његовог „редног и радног“ службовања, без ичег знаменитијег и чудноватијег, већ што је била прошла равна година дана. И тако падоше зла пророчанства проречена код наступа његовог службовања.

Гроф Куен се показао, да је државник, који се умије и у тешким приликама наћи и погибао отклонити. Но он се бринуо и за прекосјутра. Вјештачким книфовима, неки лажу и кажу жандарима, суздржавао је политичке агитације против себе, народу је отворио врата хипотекарне хрватско славонско-далматинске банке и свезао га тако за се. Тако је радио с хрватским народом. Српски је пак народ вукао за нос. Затворене српске школе још је боље замандалио, а поврх тога измислио је своју логику и дозволио је Србима да се туже на неправде Хрвата, а Хрватима је дозволио, да чине неправде Србима. Српског се клуба није бојао, њему је подијелио пештанске штипендије т. ј. наслагао му је само на врат и дозволио му је, да ако неће да говори, да слободно шути.

Но иде вријеме носи бреме. Настаде велика промјена. Старчевићева странка пуче на двоје и већи део крви њене одлио се у „Обзорову“ мумију, која прими живот, стаде се надувати, започе крекетати, тако крекетати, као да свом силом хоће, да оглуши Куенове уши. А и српски народ отвори очи. Крвава се Крајина баш ради тога крекетања и опет на злу срећу закрвави, да сврши Сјенићаком Куен је остентативно стајао на свом банском подијуму али не више као народњак И много је настојао, да поново завара српски народ, али му не пође за руком. Постао је узбуђен, нервозан и на сваки начин је хтио, да покаже своју наклоност према Србима. Но на лицу српског народа појави се смијех и презир, те на његово питање, одговорило му се 700.000 с петиција. Невоља и погибао поскочи, и морала се пошто по то уклонити. Најзгодније се чинило с путовањем кроз Лику. Но Личанин хтједе да прими на својим српским језерима Змаја и Куен мораде остати код куће. Али вода је била замућена, згода је ту, а да се пеца. Стога је Куен бацио удицу и пустио у хрватску штампу прије Змајеве прославе монструозне вијести о слави, одбио је депутацију приређивачког одбора екскузирајући се болешћу. Ово су донеле најприје хрватске опозиционалне новине, чим се требало показати, да их је бан прве обавјестио. Бан Куен је дакле био бацио рукавицу српскоме клубу и намигнуо је хрватској опозицији. Но лукави „Обзор“ био је још лукавији. он је хтио компромис са Србима, да се ријеши Куена Али зец у шуми а браћа ражањ праве. Србин је славио као Србин и Куен је брзо увидео своју погрјешку честитајући одмах и то власторучно слављенику, окренуо се дакле, до згоднije прилике, опет своме српском клубу. Но српски је клуб престао бити заступник народа, његова политика једва животари. Од политичких мрвица, које поставише за свој сто, не ће моћи дуго да вегетирају сиромашни Српством и поштењем. Јер народни посланици, који се не боре за права оних, који их бирају и шаљу, већ се томе макар и муком опиру, носе том апсурдношћу клицу своје пропасти у себи. — Гроф је Куен толико мудар, да то увиђа. Стога и сондира на све стране. Тражи згодан терен. На Србе се, одбијајући им петиције. час смијући час мрко гледа, а Хрватима се улагива.

Предусретљиво отвара врата вођи коалиране опозиције, бишкупу Штросмајеру. Дозвољава језуитску гимназију у Загребу. Потпомаже католички конгрес. Не предлаже итерконфесионалнога закона. Шаље Хрвате, потпором загребачке општине, да заузимају читаве балканске земље, и демантира хрватску пропаганду у Босни и Херцеговини. Отвара унијатски мачастир близу Загреба. Једном ријечи, спрема се на компромис и „катастрофу“. — Но Хрватска и Славонија, то су земље, гдје све тече тромо, па и политички догађаји. С тога ћемо можда дуго морати чекати и на то. Свакако треба да смо на опрезу, јер је садашњи поступак Куенов симптоматичан, и веома лако може да постане почетак — свршетка његове досадање ере.

А. О.

Нови Сад, 22. августа.

Нов ужас у нашој автономији. Са разних страна из архидијецезе (из Чортановаца, Сусека, Лединаца) добијамо вест, да је архидијецезални административни одбор у својој последњој седници казнио председнике ил потпредседнике црквених општина, (одузео им је црквену свест и лишио их је председничког односно потпредседничког звања) без претходне истраге и испита.

Ово је опет нешто ново. Закон је дошао сасвим под ноге и суди се без икакве законске форме, по ћефу. Сме ли ово чинити власт? И питамо ми, кад једна „власт“ падне тако ниско и изврге се у хајдука и бесомучника који се ни на шта

ПОДЛИСТАК.

БОРБА.

А. РОДЕРИК.

Јероним Гопе беше један од најзнаменитијих сувремених песника-лиричара. То су признавали сви и Јероним Гопе ће справедљиво заузети своје заслужено место у историји књижевности. Недавно беше код њега изасланство из вароши његова рођења, које га је молило, да на забави, што ће се дати у корист варошке болнице, прочита неколико својих песама. И то га је веома обрадовало, те он радосно прими позив и дан забаве би утаначен. Од места, где је живео песник до вароши његова рођења, беше три часа на железници. Он се кренуо у три часа по подне, јер читање беше заказано за 8 часова у вече.

На претпоследњој станици уђоше у вагон четири мушка. Један од њих беше прави голијат. Овај тешко седе спрам Јеронима, да је седиште све пуцало, а кад за тим зевну и протегли се, песник и нехотице склони се у страну.

— Тако сам данас нешто кисео — рече великан у басу — а ђаво би знао, шта ми трне десна нога. И он баци своје ноге на место, где је седео песник.

— Зар не знате, ко је тај господин? — упитаће песника један од оне тројице.

— Не, немам ту част.

— Не може бити. Та његову слику донеле су све новине Зар не знате немачког атлету Хенрика Шпицеле?

— Не А ви мене познајете? И моју слику доносе неке новине.

— А ко сте ви?

— Ја сам немачки песник Јероним Гопе.

— Песник! — промрмљаше сви. — А чиме се још занимате? — умеша се атлета.

- Осим тога сам учитељ.

— О, милостиви Боже — рече Шпицеле с изразом највећег сажаљења — сад знам. — За тим метне своју ручерду на танку ногу песникову и рече: - Кад бих вам стиснуо ногу, сва би се размрвила. Хоћете да се опкладимо? За по литре коњака? Но не бојте се нећу вас дирати. А колико можете да дигнете терета? 130 – 135 фунти?! А видите, ја бих три таква песника или учитеља могао зграбити и држати их у ваздуху пет минута. Али што ми је нешто укочено раме. Треба мало да се промешкољим.

При том атлет стаде да се млата, а његови пратиоци гледали су га с дивљењем. Наскоро за тим воз стаде. Атлет први изиђе из вагона. Гомила света га дочека и отпрати до елегантних кочија Песник се дуго осврта да види, је ли и пред њега изишао ко год. Наједаред чује своје име. Осврне се и виде једног господина. Беше то главни књиговођа Клинке. Упознаше се.

— Врло је лепо од вас, што сте дошли — рече он песнику. — Ако немате ништа против, можемо одма у дворану, где ће бити забава.

— Волео бих прво у гостионицу — рече Јероним.

— Па дворана је та у гостионици. Морали смо да пренесемо читање ваших песама од осам на седам часова. Мислим, да је то за вас свеједно Учинили смо то, што је за довече заказана атлетска борба међу чувеним атлетом Хенриком Шпицеле и нашим Томом Куле, сином овдашњег једног ковача. Можете мислити, каква је узбуђеност у вароши! Разуме се, сви би да буду на тој борби, а међу тим су већ извадили карте за ваше предавање. Продато је скоро триста карата, знате у добротворну је сврху . . . Зато смо одлучили, да се предавање држи раније.

— Али ја треба да се преобучем — рече Јероним несигурним гласом.

— Да се преобучете?

— Да, ту ми је фрак у коферу. И главни књиговођа сад тек опази кофер у руци песниковој.

— Допустите, да ја носим тај кофер. Али

не обзире: може ли народ или ма ко одавати „дужно поштовање“ такој власти. Ко сам себе не поштује и не води рачуна о себи, како такав сме и може захтевати, да га други поштује?

Но због чега су кажњени ти људи без истраге и преслушања? Они су „пријављени“, да су на Ђурђев дан после службе божије целивали икону и изашли из цркве, а нису остали и на „благодарењу“, које је тога дана држано у почаст 70. годишње прославе патријарха Георгија.

Административни одбор вели у свом решењу: Дотични су „јавној саблазни изложили овај акт дужног пијетета према црквеној поглавици“. Дакле је саблазан, кад неко изађе мирно из цркве после службе божије?! Саблазан, кад не учествује при благодарењу за једног ноторног дефрауданта?!

Ми ћемо се још вратити на ову ствар, а за сад у први мах велимо оволико: Види се јасно да је оцу Георгију догорело до ноката. И у бесомучности својој чини сад највећа безакоња, не би ли тиме изазвао нове покоре. Пали куће, не би ли у општој вреви и збуњености извукао што за себе.

Разуме се, наши „опробани родољуби“ ћутаће по обичају и на ово!

Истрага против патријарха Бранковића.

Саборски одбор одлуком својом, којом пере патријарха Бранковића, вели, да не постоје све проневере, наиме не постоје, које се тичу фондова, и које је доставио синоду епископ Змејановић, по пријави Стевана Павловића.

Та пријава се позива на ове ствари:

1. Патријарх Бранковић је оштетио фондове, јер је дигао 2000 ф. више плате, но што му је припадало. Он, као темишварски владика наиме није смео дићи плату од 1. маја до 1. јула 1800., јер је тада био већ патријарх;

2. накнада за четир коња 2000 фор., — пошто је четир коња примио приликом примања патријаршије;

3. интеркаларни рачуни даљски за време од 8. децембра 1888. до 1. маја 1890. не показују никаква прихода;

4. верозаконски принос и саборски трошкови сомборског протопрезвитерата;

5. земљишне сесије сомборског протопрезвитерата и темишварске дијецезе.

Кад саборски одбор после свега овог каже, да не постоје проневере и закидања, то саборски одбор или не говори истину, или су морале бити фалзификоване фондовске књиге и документи. Ова фалзификација фондовских књига и докумената могла се на два начина догодити.

1. Да је већина ових докумената уништена, а кроз књиге спроведено сторно (као погрешно брисане).

2. Да је већина ових докумената сторнирана (као неправилно спроведеча), и на место њино нови документи издати и спроведени кроз књиге.

На овим документима, о којима је реч, морају бити следећи потписи, до године 1889. морао је Ненадовић сигнирати, 1889. год. А. Деспотовић и Л. Милошев, 1890. Л. Милошев и В. Јовановић, 1891. до 1896. В. Јовановић. Поред сигнатуре В Јовановић мора бити на сваком документу Павловићевом руком забележено фонд, књига и страна књиге, н. пр. кад је Бранковић уплатио накнадно за Шандор-општину, стоји на документу Павловићевом руком забележено „неприкосновени XLVI|34. Његова Светост Георгије патријарх“.

Ми држимо, ако саборски одбор не говори намерно неистину, онда фондовске књиге и документи нису првим начином фалзификовани, јер код свију ових тачака постоје и закључци саборског одбора. Међутим записници саборског одбора шаљу се угарској влади, те и записници тако нису фалзификовани. Ако је било фалзификације, та је фалзификација фондовски књига и докумената спроведена по другом начину, т. ј. „да је већина докумената сторнирана (као неправилно спроведена) и на место њихово нови документи издати“. Ово пак фалзифицирање књига и докумената морало се догодити од 1. септембра 1896. па до одлуке саборског одбора.

У главном „дневнику благајне“ под 23.|X. (октобра) 1891. морао је н. пр. наћи саборски одбор ово: „Његова Светост патријарх Георгије у П. четврт дотације као темишварски епископ 1890. фор. 2825.—“

Ако ово није нашао забележено, онда је морала бити фалзификација. Дакле или, или. Или је саборски одбор изнео неистините резултате истраге, или су фондовске књиге кривотворене. Треће не постоји.

Рат између Кине и удружених сила.

Европска дипломација и европска штампа још увек се живо занима са најновијим кораком Русије. Нарочито се енглеска и немачка штампа љуто окомише због тога на Русију. И само удружене америчке државе стоје отворено и чврсто уз Русију. Енглеска штампа вели, како ће овај корак Русије, кад повуче своју војску из Пекинга, потпуно разбити досадањи споразум и савез и како ће савезнике изложити потпуном подсмеју Кинеза, који ће победоносним повратком царице у Пекинг, бити тога чврстог уверења, да су растерали и сузбили омражене странце. Немачка штампа вели, да Руси напуштањем Пекинга стварају за царицу и кинеску владу нову златну ћуприју, да ће пали дух Кинеза поново оживети, и да ће савезници онда лако доћи у ту неприлику, да можда поново иду и освајају Пекинг. О правом миру може бити само онда речи, ако се централна влада кинеска примора страхом, да се тога мира држи. Енглеска и Јапан тешко да ће пристати да своју војску повуку сада из Пекинга. А и у Француској дрмају озбиљно главом због овог ненадног преокрета у руској политици. Но није ово све. И енглеска и немачка штампа виде у овоме посве нешто друго. Русија ће повлачењем своје војске из Пекинга моћи појачати своју војску у Манџурији где је већ и онако прикупила врло угледан број своје војске. Други део своје војске у Пекингу лепо ће утврдити у долини Пејха у Тијенчину. И то је управо оно, што задаје највише бриге и Немачкој и Енглеској. Једино је америчка штампа отворено на страни Русије. Она одаје свако признање својој влади што је пристала уз Русију. Савезници немају више посла у Пекингу. А остати и на даље тамо значи просто служити интересима и концесијама по некојих милионара, а то неодговара интересу америчког народа, који ће радосно поздравити све што његова влада буде учинила да се избегну даље трзавице и кинеско питање што пре скине с дневног реда.

Као што се види, што се очекивало то је већ и наступило. „Лепа“ и „сигурна“ слога и онај „јавни“ споразум савезника већ се цепа у парчад. А ако је истинита најновија вест, што стиже, да је Немачка одлучно одбила предлог Русије и Америке, да се изађе из Пекинга, онда је лако могуће да ће наступити оно, чиме немачка и енглеска штампа хоће да заплаше Русију, наиме да ће настати ново груписање сила. Но хоће ли ово Русију поплашити и натерати да промене своју политику у Кини, то идемо да видимо.

Рат између Енглеске и Транзвала.

Са бојишта стижу врло слабо вести. Најважнија је пак она, која јавља да је генерал Робертс у Белфасту издао прокламацију, којом транзвалску републику у свима формама анектира. — Из Бадфонтена јављају, да је генерал Булер прешао реку Крокодил, а све бурске чете да се прикупљају у крокодилским брдима. Из Преторије јављају по енглеским изворима, како ће рат скорим се свршити јер ако Енглези буду скорим овладали жељезницом Делагоа, онда ће се Бури морати повући једино у мочарне пределе Бушвелда, а ту неће моћи дуго издржати. Из Преторије јављају још, да су жртве Енглеза велике и да заразне болести немилице пустоше.

није потребно да се преоблачите. Неће на то нико пазити.

— Али ја нисам још ништа јео.

— Кад се све сврши, надам се, да ћете нам указати то задовољство, те ћете с нами заједно вечерати.

— Ја ћу да идем последњим возом. Сутра рано ваља да сам безусловно код куће. А где је, молим вас, господин ректор Јеверс? Он је мој пријатељ, и он ми је писао, да ће ме дочекати на станици.

— Он је то и хтео, али су га вечерас изабрали у одбор атлетске борбе, те је морао изићи пред Шпицела. Овај час су сви отишли.

— А не би ли добро било, да смо и ми узели кола?

— Не, јер смо већ ту близу...

Најзад дођоше до гостионице. Ту је било необично живо. Сва гостионица била је пуна гостију из околине. На жељу Јеронимову, рече гостионичар: — О ја бих волео, да имам још тридесет соба.

— То је господин Гопе, што ће да нам чита вечерас своје песме — рече књиговођа и затим га нестаде.

— Кад је тако, а ви ходите. Јероним прође кроз гомилу света и у једном кутићу собе спусти се изнемогао од глади и жеђи на једну столицу. Надувени келнери пролазили су уз њега и нису обраћали пажње ни на његов поновни позив. Најзад одзове се један од њих.

— Дајте ми, молим вас, што за јело и чашу пива

— За сад нема ништа готово.

— Онда нека ми обаре два јајета, али брзо.

Келнер оде. Кад ал' на једаред, сви у дворани поскакаше на своја места и нагрнуше на врата. По коридору поносито је ходао у трикоу — атлет. Сви гракнуше: »Атлет!« Само песник јелини остаде у свом кутићу и покри лице рукама... У собу уђе Том Куле, праћен гомилом својих другова

— Ја бих да се мало оснажим, гладан сам! — викну он. И подскочи све, од домаћина до последњег келнера, да угоди јунаку дана.

У тај мах опази Јероним ректора Јеверса, који га обаспе с многим ласкавим речма, али га уједно замоли, да се пожури са својим читањем.

— Али ја бих јео што, — рече он. И кад је распитао за она наручена јаја, виде, да је келнер заборавио наредити, да се обаре. — Па онда ми дајте два пресна јајета — рече срдито Јероним — јер умирем од глади!

Док је Јероним гутао пресна јаја с хлебом, ректор смешећи се метне руку своју на његово раме и рече: — Је ли могуће, да се у тако великом песнику скрива материјалиста Хајдмо, молим вас!

Јероним се сад маши, да извади из чемодана своје списе, који су му били неопходно потребни за читање песама, али чемодана нестало. Гостионичар га у забуни стрпао на кола с пртљагом неког путника, који је отишао у Холмхаузен. Али сутра ће он већ њега телеграфски повратити натраг и предати га газди му.

Јероним се нађе у великој забуни. Ректор га међу тим нестрпљиво журио, да почне читање, уверавајући га, да он зна неке своје стихове и на изуст. Прођоше крај јако осветљене велике дворане, која спочетка беше одређена за читање, а после за атлетску борбу и уђоше у осредњу дворницу, која беше препуна особито женског света. У дну је стајао сто с две запаљене свеће. Ректор доведе песника до тога стола, а публика га бурно поздрави Охрабрен таквим пријемом он изговори кратак хумористични говор и затим замоли, да му ко било донесе два тома његових песама и новела. Наступи мир и мучна тишина. Песник побледи. Је ли могуће, да у родну његову месту нема ни једне свеске његових дела?!

Најзад неки Шулц рече: — Мени се чини, да у нас има једна свеска. Сад ћу је донети. Ту нам је кућа на ћошку — и он журно оде.

— Знам неке ствари на изуст — рече Јероним дршћућим гласом — па ћемо дотле почети. И он поче. Након десет минута врати

Политички преглед.

Криза у Аустрији. Данас у уторак 22. авг. доћи ће у Бечу до прелома. Јуче је био аустријски мин. председник у аудијенцији код владара и признао је, да не може да постигне са странкама споразум. Владар му је изјавио, да има у њему потпуно поверење, и да не очекује од промене личности никакав преокрет на боље. Данас ће краљ примити министра пред. Села, од кога жели да чује, како угарска влада гледа на прилике у Аустрији. Ако мин. председник Сел изјави да Угарска може само са онаком Аустријом да остане у заједници, у којој влада парламентаризам (као што је то у поравњању узакоњено), онда ће решење аустријске кризе бити још заплетеније. Свуда очекују са великом запетошћу решење владарево.

Спор између Румуније и Бугарске. Како из Букурешта јављају, Трифанов и Богданов признали су да је Сарафов издао писмени налог, да се краљ Карло има убити пре него што отпочне спремљени устанак у Мађедонији. — Званичан лист донео је налог истражног судије. да се имају суду спровести Борис Сарафов, Владимир Ковачев, Давидов Иконанов, Тролев и Александер Бурлаков, као сукривци у убиству Михаиљана. Како се они нена лазе у рукама румунске полиције, то ће бити осуђени, и ако неће на суђењу бити.

Католички састанак у Загребу. У понедељак почео је католички састанак у Загребу. Главна циљ овога састанка је промицање католицизма и власт католика над осталим вероисповедима. Но сви Хрвати не могу да се сложе са сазивачима овога састанка, јер се боје да од зла не направе горе а имају пред очима, шта су постигли у Босни са Требевићевом прославом. „Хрватска Домовина“ вели, да се католицизам у Хрватској до сад само бранио, а сад треба да пође напред. „Хрв. Право“ држи, да је католички састанак погрешка. Јер док у Босни и Херцеговини прича Хрватство, да су мусломани и католици Хрвати, дотле хоће у Загребу да сведу Хрватство само на католиштво. Прошла су времена, кад је могло бити речи о томе, да се цео један народ стави под управу епископа. „Обзор“ заступа мишљење, да састанак католика, треба да иде за тим, да се конкордат који је склопљен између Аустрије и папе 1855. год. у свему поврати у крепост и да се измену они закони, који се с тим конкордатом више не слажу. — Кад добијемо резолуцију овога састанка проговорићемо о њој опширније.

Писма
упућена патријарху Георгију.

Пето писмо архимандрита Анатола, упућено патријарху Георгију писано је такође у Софији и гласи:

Ваша Светост!

Кад сам отишао митрополиту софијском, у намери, да му отворено изнесем Вашу молбу, он ме је предварио у томе, јер ме дочека овим речима: — Молим Вас, што обилазите око мене као ђаво око крста?! Кажите ми отворено, шта ћете? Жели ли Ваш патријарх Георгије да га сад ваљда ми бирамо за митрополита. Ако то хоће, искрено вам кажем, он овде не би имао достојна поља за његов рад. Код нас се не прикупљају саборски трошкови и верозаконски приноси.

Ја му онда кажем, да ми то не желимо. Него молимо само Његову Светост митрополита, да председава синоду, кад буде било суђење патријарху.

Митрополит се замисли, па ми онда рече: — Ја не знам како би то ишло!

— Ићи ће врло лепо! рекох му ја. Ви само дођите, а ми ћемо се постарати за сјајан дочек. Поздравиће Вас дивним говором наш чика Стева. Можете бити уверени, да ће слово словити о Вами, као о најзаслужнијем човеку на свету. Он је бар код њих педесеторице доказао да уме то.

— Хм! А шта ће мене то све коштати? питао је митрополит.

— Вас ништа! Могу Вас поверљиво известити, да Његова Светост намерава дати ручак, који ће га коштати 200 хиљада форината . . . Биће ту свега . . .

— Па шта ја да радим на том синоду? — пита ме он.

— Врло мало! Само не заборавите, да опоменете наше епископе, како би била срамота по цркву ако осуде патријарха Георгија. И да не заборавите споменути, да ако и има чега у ствари, то је било из заборавности. И да не заборавите . . .

Хо мај! — жалио се митрополит. — Ко ће то све запамтити. Ја да не заборавим, ништа да не заборавим, а он је све заборавио. Ал напослетку баш да ја ни на што не заборавим, шта ћемо онда, ако господа епископи не послушају.

— Морају! — рекох му ја — Да се ма и један одвоји, патријарх Георгије већ не би био чист. Ствар мора ићи једногласно.

— Ал ако не иде? — пита ме он.

Онда сам му ја казао наш план. Пошто мора бити једногласија, удесићемо још строжије, но у римској конклави, кад бирају папу. Сваки епископ добиће своју собу, где ће провести три дана у молитвама и строгом посту. Само се Ви држите Вашег, да патријарх није крив. А ако они сви не пристану, сместиће се и опет у своје собе, где ће издржавати и даље строги пост, докле год се не умудре, па ма то трајало 14 дана. То ће бити као неки божији суд. Ал верујте они неће издржати ни 5 дана. Кад премјаучу од строгог поста, пристаће да прогласе патријарха и за свеца, а не да га прогласе као невиног.

На то се стао митрополит мргодити. Ама за Бога, ја не могу издржати ни 5 дана строгог поста.

— Ви и не треба! — рекох му. — Ми ћемо удесити да будете »с постом« потпуно задовољни

Но ипак му се није допало. Каже, такав поступак је позајмљен од римске цркве Него ако хоћемо већ да изазивамо божији суд, онда нека патријарх Георгије тури руку у ватру. Па ако се не опече, онда је невин. Ил да се баци све што је »заборавио« унети у фондове, у котао кључале воде, па ако извади, онда је његова »заборавност« и невиност доказана.

— Ја сам му доказивао, да су то сувише варварска средства. Онда смо узели књигу о ордалијама (»божијем суду«) и нашли смо, међу осталим, да су у средњем веку пробали птужене и са такозваним »panis adjuratis«. Метну му у уста парче освећена хлеба и почну га грдити и клети. Ако оптужени лако прогута тај хлебац, онда је невин, а ако му заседне, онда је крив.

Кад смо дотле дошли онда ја узвикнем: Ха, то ћемо! Управо нећемо ни то, јер је по том начину већ доказана невиност Његове Светости. Ето он уз грдњу и клетву народа већ година ја једе освећени патријтрашки хлебац, па му баш не заседа. Не мари он ништа и јешће још 100 година такав хлебац (па и све оно, што иде уз тај хлебац) само ви њега ослободите!

На ово се митрополит замислио и рекао, да му дадемо 14 дана на промишљање, па ће он јавити писмено . . . И при том остаде.

Шта ћу сад Ваша Светост? Видите ли касу Бугари несигурни.

Зар тако раде браћа у Христу, кад треба једно другом да помогну? Иште 14 дана времена, као оно девојка кад јој дођу просиоци.

Коленоприклоњено молим. јавите одма: дал да се вратим кући, ил да чекам овде одговор, ил одмах да идем у Влашку ил Атину? Тако ме вуче срце у мој скровити манастир, тако ме вуче, да вам не могу исказати. Шта ли сад раде оне моје сиње кукавице, саме и саморане?!

Ваш верни али несретни
Анатолије.

Вести из места и са стране.

Изјава епископа Лукијана. Будимски епископ издао је изјаву, из које вадимо ово:

„Истини за љубав и ради умирења својих пријатеља изјављујем: да се ја на том банкету нисам одрицао своје народности, него баш напротив, да сам као Србин, а скроман члан мађарске групе интерпарламентарне конференције, одговарајући на здравицу Пазмандијеву рекао: да и ако нисам овде представник народности у строгом смислу речи, — јер на то ни од кога мандата добио нисам, јер смо се искупили не поводом каквог народносног конгреса већ поводом интерпарламентарне конференције, — ипак се као Србин, члан немађарске народности радујем, што се овом приликом показала слога и братство разних народности Угарске, па бих желео, да таква слога и хармонија влада и у будуће међу свима народностима наше домовине“.

Узимамо на знање ову изјаву епископа Лукијана, а имамо да приметимо само ово: Сви су наши листови по извештајима, које су донеле мађарске новине осудили епископа Лукијана. И не можемо да разумемо, како да епископ Богдановић, и ако није био код куће, није прочитао ма који од мађарских ил' српских листова, па да још раније опровргне неистинито изнесену његову здравицу. Но ипак боље икад него никад. Радознали смо само хоће ли г. епископ Лукијан и у мађарским листовима изнети своју париску здравицу онако, како је у истини изрекао.

Како се краљ Виктор Емануило оженио лепом Јеленом црногорском. О томе пише „Berliner Tagblatt“: „Када је Виктор Емануило био на царском двору у Петрограду, познао се са ћерком црногорског кнеза Николе, и лепо дете жарких очију из Црне Горе свидело се насљеднику талијанског престола. Али је пут од римског краљевског до малог цетињског двора био далек и требало је, да се свладају многе сметње, док су се срца нашла. То јест, срца су се већ давно нашла, али је ваљало савладати запреке „високе политике“, које су овој свези на путу стајале, јер се талијанском краљу и краљици с почетка није свидела „mesalliance“, како су је придворице називале. Када је у Млецима 1895. год. била изложба вештина, „случајно“ су се у овом граду на води нашли талијански и црногорски вла-

---

се Шулц и донесе поцепану свеску Јеронимових песама и рече: — То је све што имамо.

Песник се очевидно трудио, да се савлада и читање поче. Након сваке прочитане песме, наступило је громко одобравање. Али кад је Јероним одредио одмор од десет минута сви одоше из дворнице на поље. Јероним оде у побочну собу да одахне. Било му је тако тешко на срцу! . . . А кад је продужио читање, искупило се у дворници једва двадесет њих Јероним хтеде да прекине читање, али се ови томе противили, јер нису имали карту за атлетску борбу. И песник мораде продужити. Кад ал' уједаред се зачу ужасна галама. Сви полетеше на врата. Том Куле је победио. Узбуђени грађани носили га поносито на својим рукама Јероним наслонио главу на зид а сав блед у лицу. Тако га спази ректор и довикне му: — Драги пријатељу, зар ви не уживате у радости своје родне вароши?

У великој дворници био је постављен сто за вечеру, којом хтеде варош Хелингштат да почасти своја два велика сина: Тому Куле и Јеронима Гопе. Председавао је ректор Јеверс. С леве стране до њега је седео Јероним, а с десне стране беше празно место за Тому Куле. Господин ректор је у себи понављао говор што га је смислио за ову свечаност. Тома Куле још никако да дође. Нестрпљивост је расла. Јерониму је остало још само по часа до поласка последњег воза. Изаслаше депутацију, да позове великога победиоца. Оба атлета пили су шампањац у знак измирења, и како су наручили били још две нове боце, ваљало је још мало пречекати . . Тада ректор упита, да ли да се победилац чека, или да се вечера, јер господин Јероним има само још четврт часа до поласка воза. Одјекну громко: »Чекајмо још!« Само један женски глас тихо се зачу: »Не треба чекати, но да се вечера!«

Песник с обореном главом изиђе из дворнице, а за њим изиђе и та женска. — Опростите, што вам можда досађујем — рече она — али ја осећам потребу, да се с вами упознам. Пре осам година сам изгубила двоје деце своје у један дан. Била сам пала у очајање. Но, један ваш спев улио је у мене лучу — умирења и утехе. Зато сам хтела, да вам захвалим од срца. И она пружи песнику руку, и овај је узе и с искреним осећајем принесе је својим устма.

— Не ви мени, но ја вами ваља да захвалим — рече он од узбуђења дршћућим гласом — у овај мах сте ви мене стоструко утешили...

Превео З. В.

дари с породицама. Краљица се Маргарита онда уверила, да је укус њезина сина био изврстан, а кад је и руски цар још бацио своју пријатељску реч на вагу, претегла је мера и талијански краљ и краљица нису више приговарали ни речи. Место да удари путем дворских етикета и обичаја, па да пошље службеног просиоца на Цетиње, сео је талијански наследник на своју јахту „Гајоло“ и изненада освануо у црногорској престоници. Још је истога вечера дознао свет, да се је наследник талијански верио с лепом Јеленом Његушевом, а 4. (16.) октобра 1896. потврђена је ова свеза у Анђела-цркви у Риму. До сада је овај брак био најсрећнији, што се даде и замислити. Фино образована, уметнички и књижевнички обдарена лепа Јелена (њезине се песме у московском листу „Наталија“ особито допадају), достојна је наследница лепе Маргарите, коју с правом славе као најплеменитију жену у Италији. При томе је краљица Јелена, — а то није краљица Маргарита, — права шпоркиња, она лови, гађа пушком, јаше баш као право чедо свога горовитог и бреговитог краја. Нека би мудрој и племенитој госпођи пошло за руком, да тешко искушаном своме мужу што скорије поврати унутрашњи мир и задовољство у овој несрећи!“

Личне спекулације. Из Паланке јављају, да неки тамошњи чланови црквене управе, пуни личне спекулације, намеравају, да од једног учитељског места откину један фртаљ земље, што су га били скопчали с тим местом и што су га дотични учитељи годинама уживали. Епархијска школска власт треба свакако да гледа, да у своје време осујети ову намеру, јер се једном установљена плаћа не сме смањивати нити мењати на штету учитеља. А и тој моди, што се увело у последње време у нашем школском автономном животу уопште, да се учитељске плаће мењају на штету учитеља, кад год се које учитељско место упразни, треба одлучно стати једном на пут и поручити извесној спекулативној господи управницима општинским, да није ни лепо ни поштено играти се шор-капе с учитељима и учитељским и онако скромним платама И то тим пре, што овакве незаконитости хоће обично да спровађају они, који друкчо не умеју да се популаришу у народу.

Попис у 1900. години. У ствари пописа душа у Угарској, издао је угарски министар трговине на све власти наредбу, у којој их упућује шта и како да спреме за попис. При попису биће четири врсте листина. На првом листу пописиваће се становници појединце, на другом зграде, на трећем подаци о општинама и на четвртом ће се бележити подаци поједи их срезова.

Књижевно Одељење „Матице Српске“ имало је у суботу 19. августа о. г. свој редован састанак, под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Од предмета истичемо: Изјављено је саучешће Југо-словенској Академији на смрт председника јој Јосифа Торбара. — За говор у спомен и славу Јовану Ђорђевићу умољен је председник друштвени. — За говор у спомен и славу дру Илији Огњановићу умољен је секретар друштвени. — Према оценама чланова Јована Грчића и Радивоја Врховца предложиће се скупштини да се награди дело непознатог писца „По команди“, шаљива игра у три чина. — За почасне чланове „Матице Српске“ на основу научних и књижевних радова препоручују се главној скупштини: др. Оскар Ажбот професор славистике на будимпештанском свеучилишту, Лука Зима, проф. велике школе у пензији, Сима Матавуљ, књижевник у Београду. — За члана Књижевног Одељења препоручује се Сава Теодоровић, православни катихета на земунској реалној гимназији. — Извештај библиотекара друштвеног о библиотеци Матичиној узима се на знање. — Подносе се скупштини кандидације на упражњена места из стипендијске задужбине Н. Димитријевића П. Костића, В. Јагановића, Ђ. и И. Брановачких.

Свечан помен Јовану Сундечићу. Срби Дубровчани јавише нам да ће у суботу 1. септембра одржати у дубровачкој православној цркви свечано опело Јовану Сундечићу српском песнику и проповеднику братске слоге.

Завод са слепе у Колошвару. Свако ће се изненадити кад чује, да број слепих износи у нашој домовини преко 20.000. Но још ће се више изненадити кад чује, да у нашој домовини има само један једини завод, за лечење слепих. По себи се разуме, да ни приближан део слепих не може да нађе склоништа у том заводу. Сада диже варош Колошвар уз припомоћ министра наставе нов завод за слепе, који ће се ускоро и отворити. Молба да се слепи прими у овај завод треба до 15 септ. п. н. упутити градоначалништву колошварском. У заводу ће бити настава бесплатна, али трошкове око издржавања детињег сносиће родитељи њихови. У завод ће се примити само она мушка слепа деца, која су навршила седму годину, а нису прешла 12. Примиће се и она деца, која су навршила 12. годину, али та ће се доделити занатлијском одсеку. Женска слепа деца примиће се само тако, ако родитељи њихови буду сносили трошкове и за смештање њихово у школу, и за стан и за све потребе. — Нема сумње, да је и овим нешто постигнуто, бар у толико, што ће имућнији родитељи своју слепу децу моћи збринути, па и то не сви, већ један мали део од њих. Али шта ће да буде са оном јадном слепом децом сиротих родитеља, који не могу ни најмање жртве принети за добро те своје деце. Њима неће преостати ништа друго, већ да се потуцају од немила до недрага, и у беди и несрећи проводе дане свога несретног живота. Крајње би време било, да се и за ову децу нађе неге и склоништа.

Брешчи немиран. Убијца краља Умберта — Брешчи, није хтео да апелира против судске пресуде а сад више и не може то учинити баш и да хоће, јер је томе прошло време. Осуђени Брешчи сад већ више није онако миран, као пре. Једнако бесни и прети а уједно захтева да му врате његове ствари, што су му их одузели: дугмад с кошуље и др. ситнице.

Кажњен конзул. Талијанска влада је дозвала из Њујорка кући у Рим талијанског конзула Бранчу. Конзул је оптужен, да није учинио пријаву својој влади о удружењу њујоршких анархиста, а међу тим је добијао анонимна писма и знао је за тајне намере анархиста.

Куга у Енглеској. У Гласгову бесни куга. Преко 83 особе је оболело од ове заразне боље а троје је већ умрло. Лешине умрлих болесника су спаљене и ако се католичко свештенство томе одлучно противило. Царинска комисија неће да изда бродовима, који овуда прођу, сведоџбу, да је на свима све здраво. Место, у коме се куга појавила, проглашено је за опасно по здравље, све су куће дезинфициране а све домаће животиње поубијане. У опште у целој околини предузете су најстрожије мере, да се ова опасна зараза сузбије и уништи.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 22. августа.

Сарајево. У Сарајеву похапшено 60 мухамеданаца. На дан дведесетпетогодишње прославе владавине султанове у суботу 19. августа о. г. осветлили су прозоре и окитили беху куће фењерима, грбовима и сликама султановима. И ако се ово чинило јавно, тек у последњем часу дође наредба да се све то скида. За тим су жандари и војска поскидали и шмрковима гасили фењере. На баш чаршији скупило се 5—6000 мухамеданаца, кад ватрогасци нису могли да растерају свет шмрковима, онда су га напали и растерали жандари и војници.

Шангај. Међународне трупе, а особито Јапанци, са свим су оплачкали Пекинг.

Шангај. Ли-Хунг-Чанг је, веле, извештен, да су уједињене трупе код Канчунга претрпеле велик пораз и губитак.

Беч. Сел је после подне саветовао се с Голуховским и Калајем.

Беч. Данас ће владар да прими у аудиенцију председника министарства Кербера. Уверавају, да владар жели да и даље остане Керберово министарство.

Букурешт. Истрага је показала, да је Сарофов сновао заверу против краља.

Париз. У својеручному писму рускога цара, које је послао председнику Лубеу, када му је дао орден св. Андрије, стоји: Мени је особито мило, да вам овим у ово време укажем моје поштовање, у коме је између Француске и Русије установљен потпун споразум, и када ће више но икада показати свој благотворан утицај и при одржању општег мира.

Пекинг. Принц Чинг тражио је да отпочне преговоре са силама. Сир Хардт предузео је управу монопола. Три угледна члана покушали су преко њега да отпочну преговоре са савезницима, да би се спречило разорење царске палате. Царску палату су Руси опсели да би спречили пљачкање.

Вашингтон. Догађаји у Пекингу охрабрили су владу да ће и остале силе пристати на руски предлог и повући своје војске из Пекинга.

ВИЛХЕЛМА БАЗАЛТ ШЕБЕШИ И ГИЗЕЛЕ Ш. БАЈЧЕР.

КУРЗ

за гласовир, солопевање и енглески језик.

Петефијева улица бр. 20.

Извешћава се п. публика, да дневно прима уписивање на учење све ове три струке наука, како у групи, тако и на засебним часовима, где се питомци *од почетка, до највишег степена извежбати могу.* При учењу у групи њих 4—6 питомаца буду недељно трипут поучавани, т. ј. сваки други дан. Код сваке струке госпође — односно госпођице — и господа обашка буду на одређеним часовима поучавани, и то у тако време, кад дотичног питомца или питомицу учење свирке и језика не ће у њином редовном дневном послу задржавати.

Уписнина 2 ф. (4 круне). Школарина на макар коју горњу струку месечно 5 ф. (10 круна).

Вилхелм Базалт Шебеши, који је у многим иноземним великим варошима као оперски — балада певач и оперски редитељ — за последњих девет година по позорницама америчким — са успехом делао, — као и Гизела Ш. Бајчер, млада вештакиња на гласовиру, која је своје науке на Будимпештанској академији музике са великим успехом довршила и на концертима признање и похвалу публике и штампе себи извојевала — топло се препоручују п. публици.

Овај пар вештака ће се приказати на концерту, који ће у месецу октобру у Дунђерсковом позоришту држати.

ГВОЖЂАРНИЦА

АНТОН ГЕОРГИЈЕВИЋ

У НОВОМ САДУ,

потребује два млађа помоћника који одма ступити могу. 446 1 1

КРАЉЕВСКО СРПСКИ ДВОРСКИ ЛИФЕРАНТ

МЛАДЕН ПЕТРОВИЋ

ДИПЛОМИРАТИ КРОЈАЧ ВОЈНОГ И ГРАЂАНСКОГ ОДЕЛА

Будимпешта, IV. Koronaherczeg u. 5.

Препоручујем поред свог богатог стоваришта правих

енглеских и француских штофова

још свој најновији и најмодернији крој и израду, како за г. г. грађане, тако исто и за г г. официре, а нарочиту пажњу обраћам г. г. наступајућим

ЈЕДНОГОДИШЊИМ ДОБРОВОЉЦИМА

(Einjährig Freiwillige)

да се у радњи мојој могу снабдети оделом прве врсте штофова и особито лепим кројем и израдом као и целокупном спремом, све по врло умереној цени.

С одличним поштовањем

МЛАДЕН ПЕТРОВИЋ.

5— 402

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.